

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ  
У ВІТЧИЗНЯНУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬIMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLES OF ACADEMIC INTEGRITY  
IN DOMESTIC SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL ACTIVITY

Стаття присвячена питанням імплементації академічної доброчесності у вітчизняну науково-педагогічну діяльність в контексті підвищення якості освіти, від якої залежить конкурентоздатність закладів вищої освіти та їх випускників у міжнародному вимірі, імідж та міжнародне визнання вітчизняних науковців та дослідників.

Дослідження та систематизація підходів до теоретичних засад академічної доброчесності дозволили виокремити наступне його визначення, яке доцільно трактувати, як відданість академічній спільноті, навіть перед лицем труднощів, шести фундаментальних цінностей: чесності, довіри, справедливості, повазі, відповідальності й мужності. Зазначено, що науково-педагогічна діяльність – це педагогічна діяльність в університетах, академіях, інститутах та закладах післядипломної освіти, що пов'язана з науковою та (або) науково-технічною діяльністю.

Систематизовано та проаналізовано такі принципи академічної доброчесності, як чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність й відвага і мужність.

Виокремлено та охарактеризовано види порушень академічної доброчесності у вітчизняному законодавстві, до яких слід віднести наступні: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання тощо.

Окреслено практичні засади імплементації академічної доброчесності у вітчизняну науково-педагогічну діяльність на прикладі Західноукраїнського національного університету.

Доведено, що наявність кодексів та законодавства не є достатнім для подолання академічної недоброчесності. Важливо, щоб кожен представник науково-педагогічної спільноти дотримувався академічної доброчесності, керуючись її головними принципами. З метою практичної імплементації принципів академічної доброчесності в науково-педагогічну діяльність варто запроваджувати інформаційні курси з академічного письма та підвищувати рівень відповідальності за порушення головних засад та принципів академічної доброчесності.

**Ключові слова:** академічна доброчесність, науково-педагогічна діяльність, заклади вищої освіти, фундаментальні цінності ака-

демічної доброчесності, принципи академічної доброчесності, порушення академічної доброчесності.

The article is devoted to the implementation of academic integrity in domestic scientific and pedagogical activities in the context of improving the quality of education, which depends on the competitiveness of higher education institutions and their graduates in the international dimension, image and international recognition of domestic scientists and researchers.

Research and systematization of approaches to the theoretical foundations of academic integrity have identified the following definition, which should be interpreted as the commitment of the academic community, even in the face of difficulties, six fundamental values: honesty, trust, justice, respect, responsibility and courage. It is noted that scientific and pedagogical activity is pedagogical activity in universities, academies, institutes and institutions of postgraduate education, which is connected with scientific and (or) scientific and technical activity.

The principles of academic integrity such as honesty, trust, justice, respect, responsibility and courage and bravery are systematized and analyzed.

The types of violations of academic integrity in the domestic legislation are singled out and characterized, which should include the following: academic plagiarism, self-plagiarism, fabrication, falsification, writing off, deception, bribery, biased evaluation, etc.

The practical principles of implementation of academic integrity in the domestic scientific and pedagogical activity on the example of the West Ukrainian National University are outlined.

It has been proven that the existence of codes and legislation is not sufficient to overcome academic dishonesty. It is important that every member of the scientific and pedagogical community adheres to academic integrity, guided by its main principles. In order to practically implement the principles of academic integrity in scientific and pedagogical activities, it is necessary to introduce information courses on academic writing and increase the level of responsibility for violating the main basics and principles of academic integrity.

**Key words:** academic integrity, scientific and pedagogical activity, institutions of higher education, fundamental values of academic integrity, principles of academic integrity, violation of academic integrity.

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/48.1.3>

**Дем'янюк А.В.,**

канд. екон. наук,  
доцент кафедри освітології і педагогіки  
Західноукраїнського національного  
університету

**Білоус І.І.,**

канд. екон. наук,  
доцент кафедри освітології і педагогіки  
Західноукраїнського національного  
університету

**Постановка проблеми у загальному вигляді.**

Сучасні вимоги до здійснення науково-педагогічної діяльності зумовлюють важливість та актуальність дослідження питань щодо запровадження й дотримання академічної доброчесності. Адже академічна доброчесність та дотримання її принципів є надзвичайно важливою складовою частиною науково-педагогічної діяльності в процесі здійснення наукових досліджень і написання наукових праць.

Саме, дотримання принципів академічної доброчесності є неодмінною умовою підвищення якості освіти, від якої залежить конкурентоздатність вітчизняних закладів вищої освіти, підвищення конкурентоспроможності випускників ЗВО на міжнародних ринках праці, міжнародне визнання та імідж вітчизняних науковців та дослідників. Тому систематизація і аналіз принципів академічної доброчесності з метою їх імплементації у науково-педагогічну діяльність є надзвичайно

актуальним та нагальним, що сприяло вибору теми дослідження.

#### **Аналіз останніх досліджень і публікацій.**

Питання забезпечення академічної доброчесності гостро постають в усіх галузях науки та привертають високу увагу науковців та педагогів не лише в Україні, але й у всьому світі. Варто відмітити, таких українських вчених, як Осадченко І. та Карпук Т., які розглядали особливості та сутність сучасного поняття «академічна доброчесність» у контексті науково-педагогічної діяльності, орієнтуючись на реалії та перспективи зазначеного явища [1]. Такі дослідники, як Артамонов Є., Рижко О. з'ясували спільні та відмінні причини порушення академічної доброчесності, які стосуються студентства, молодих науковців та досвідчених наукових дослідників [2; 3]. Слободянюк О. досліджувала ґенезу проблеми академічної недоброчесності та завдання, що стоять перед Україною відповідно до європейських стандартів академічної культури [4]. Міжнародним центром академічної доброчесності при Університеті Клемсон в Південній Кароліні, вперше було розроблено документ «Фундаментальні цінності академічної доброчесності», де визначено поняття академічної доброчесності та її основні принципи [5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри нормативно-правове забезпечення та підвищену увагу науковців до питання імплементації академічної доброчесності в науково-педагогічну діяльність, дана проблема не є до кінця вирішеною і постійно набуває нових підходів, протиріч та способів вияву й боротьби з академічною недоброчесністю.

**Метою статті** є аргументація позиції, що принципи академічної доброчесності мають стати нормою загально-академічної культури закладів вищої освіти. А імплементація цих принципів у вітчизняну науково-педагогічну діяльність є необхідною умовою для досягнення успіху наукової спільноти.

**Виклад основного матеріалу.** Імплементація принципів академічної доброчесності в науково-педагогічну діяльність є суттєво важливою, тому що академічна культура, яка заснована на її принципах, сприяє формуванню інтелектуального суспільства, спроможного долати кризи й успішно розвиватися.

Доцільно зазначити, що у статті 1 Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» визначено, що «...науково-педагогічна діяльність – це педагогічна діяльність в університетах, академіях, інститутах та закладах післядипломної освіти, що пов'язана з науковою та (або) науково-технічною діяльністю» [6].

Досліджуючи розвиток та впровадження академічної доброчесності, важливо зазначити, що в документі «Фундаментальні цінності академічної доброчесності», який був розроблений у 1999 році

Міжнародним центром академічної доброчесності, зазначено, що «...академічна доброчесність – це відданість академічної спільноти, навіть перед лицем труднощів, шести фундаментальним цінностям: чесності, довірі, справедливості, повазі, відповідальності й мужності» [5].

Систематизація та аналіз принципів академічної доброчесності дозволяють виокремити їх наступний перелік і характеристики.

Чесність – це неухильна основа процесів наукової діяльності та наукових досліджень, адже саме через інтелектуальну та особисту чесність в цих процесах і здійснюється пошук істини та знання.

Довіра є ключовою та необхідною основою академічної роботи, адже сприяє науково-педагогічній співпраці, дозволяє вірити в цінність наукових здобутків, результати наукових досліджень, значущість здобутого ступеня.

Справедливість – необхідна умова здійснення науково-педагогічної діяльності для встановлення довіри між науковцями, педагогами та здобувачами.

Повага – це обов'язкова умова для досягнення успіху серед наукової спільноти. У доброчесних академічних спільнотах має панувати почуття поваги до її членів, до їх різноманітних точок зору, до інших науковців, до знань і методів, за допомогою яких вони були отримані, до самих себе. Лише такі спільноти, які культивують повагу як цінність, можуть досягти успіху та вважатися дійсно академічно доброчесними.

Відповідальність за дотримання головних принципів академічної доброчесності під час здійснення науково-педагогічної діяльності та наукових досліджень – це обов'язок кожного члена науково-педагогічної спільноти. Академічні спільноти мають підтримувати взаємно узгоджені стандарти та вживати належних заходів у випадку їх порушення.

Власне, відвага, мужність – це, радше риса характеру особистості, яка дуже потрібна для того, щоб дотримуватися високих стандартів академічної доброчесності та заохочувати інших членів наукової спільноти їх дотримуватися.

В Україні увага до проблематики академічної доброчесності виникла, в першу чергу, через численну кількість публічного розкриття академічного плагіату в науково-педагогічній діяльності. У 2017 році було прийнято нову редакцію Закону України «Про освіту», де у статті 42 було визначено, що «академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [7]. В пункті 4 цієї ж статті зазначено, що порушенням академічної доброчесності вважається [7]:

- академічний плагіат – часткове або повне видання наукових та творчих результатів, які отримані іншими особами, як результат власного дослідження та творчості та/або відтворення оприлюднення текстів та творів мистецтва інших авторів без зазначення їхнього авторства;

- самоплагіат – часткове або повне оприлюднення власних раніше виданих результатів наукових досліджень як нових наукових результатів;

- фабрикація – видумування показників чи фактів, на основі яких базується наукове дослідження або здійснюється науково-педагогічна діяльність;

- фальсифікація – усвідомлена заміна чи видозміна вже наявних даних, які використовуються в педагогічній діяльності та наукових дослідженнях;

- списування – написання письмових робіт, використовуючи зовнішні джерела інформації, які не дозволені для використання, зокрема робіт для оцінювання результатів навчання;

- обман – представлення свідомо неправдивої інформації щодо власної науково-педагогічної діяльності; формами обману доцільно визначати: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

- хабарництво – надання та/або отримання учасниками освітнього процесу чи пропозиція щодо надання та/або отримання коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру задля отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

- необ'єктивне оцінювання – усвідомлене завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти;

- здійснення перешкод та/або допомоги для здобувачів освіти в процесі отримання ними результатів оцінювання навчання, що не передбачено умовами та/або процедурами проходження вищезазначеного оцінювання;

- здійснення впливу будь-якої форми у вигляді прохання, умовляння, вказівки, погрози, примушування на педагогічного та науково-педагогічного працівника задля здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

Також в Законі визначено і відповідальність за порушення академічної доброчесності, проте, не зважаючи на це, проблема академічної доброчесності залишається актуальною до теперішнього часу. Тому перед науково-педагогічним колективом закладів вищої освіти стоїть важливе завдання – організувати результативний навчальний процес на базі якісної освіти з дотриманням академічної доброчесності, як одного з головних принципів діяльності закладу освіти.

Кожен заклад вищої освіти встановлює та проголошує власну дієву політику академічної

доброчесності. Так, Західноукраїнський національний університет (ЗУНУ) позиціонує себе як класичний університет міста Тернополя, де панує академічний дух, наука, думка і воля – альфа і омега формування особистості. В ЗУНУ розроблені та впроваджені «Кодекс академічної доброчесності Західноукраїнського національного університету», Положення про академічну доброчесність, «Етичний кодекс Західноукраїнського національного університету», «Кодекс корпоративної культури Західноукраїнського національного університету», Положення про комісію з доброчесності та наукової етики Західноукраїнського національного університету, Положення про групу сприяння академічної доброчесності Західноукраїнського національного університету, Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти в Західноукраїнському національному університеті, Порядок проведення перевірки на ознаки схожості за допомогою сервісу Unichек та низку інших документів задля дотримання академічної доброчесності [8]. Важливо зазначити, що Університет був одним з перших вітчизняних закладів вищої освіти, який активно долучився до реалізації проекту сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP), під егідою Американської Ради з міжнародної освіти, та посприяв у проведенні інтерактивної лекції для студентів щодо принципів академічної доброчесності, роз'яснення важливості дотримання правил академічного процесу для студентів особисто, репутації ЗВО та загалом для майбутнього розвитку країни [9]. В ЗУНУ систематично проводяться різноманітні заходи на тематику академічної доброчесності за участю практиків, науковців, викладачів та студентів.

**Висновки.** Наявність кодексів та законодавчого регулювання, де прописані норми відповідальності не є достатнім для подолання академічної недоброчесності. Важливо, щоб кожен представник науково-педагогічної спільноти дотримувався академічної доброчесності, керуючись її головними принципами. З метою практичної імплементації принципів академічної доброчесності в науково-педагогічну діяльність варто запроваджувати інформаційні курси з академічного письма для молодих науковців та педагогів задля точного розуміння ними засад та принципів академічної доброчесності, а також – посилювати складову відповідальності за порушення принципів академічної доброчесності.

Перспективними напрямками досліджень щодо подальшого поширення академічної доброчесності в контексті науково-педагогічної діяльності є сфера питань щодо підвищення рівня відповідальності за порушення головних засад та принципів академічної доброчесності. Необхідно розробляти і впроваджувати чіткі та зрозумілі процедури розгляду справ з порушення академічної

добročесності та прийняття рішень стосовно її порушення, а також визначати компетентні структурні органи з прийняття відповідних рішень. Розгляд справ з порушення академічної доброчесності та прийняття рішень з цих питань мають ґрунтуватися на реальних доказах, а не на ймовірних припущеннях.

#### БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Осадченко І.І., Карпук Т.А. Академічна доброчесність у контексті науково-педагогічної діяльності: реалії та перспективи. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2020. № 188. С. 49–53. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2020-1-188-49-53>.
2. Артамонов Є.Б. Аналіз методів протидії автоматичним системам визначення плагіату в електронних документах. *Проблеми інформатизації та управління*. 2012. № 4 (40). С. 12–18.
3. Рижко О.М. Плагіат у соціально-комунікаційному вимірі початку XXI століття: природа явища та історія боротьби: дис. ... д-ра наук із соціальних комунікацій: 27.00.01. / Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, Київ, 2017. 438 с.
4. Слободянюк О.М. Роль науково-педагогічного колективу у формуванні культури академічної доброчесності студентів. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2018. N 6. С. 134–139.
5. The Fundamental Values of Academic Integrity. URL: [https://academicintegrity.org/images/pdfs/20019\\_ICAI-Fundamental-Values\\_R12.pdf](https://academicintegrity.org/images/pdfs/20019_ICAI-Fundamental-Values_R12.pdf) (дата звернення: 10.06.2022).
6. Офіційний портал Верховної Ради України. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>. (дата звернення: 12.06.2022).
7. Офіційний портал Верховної Ради України. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 12.06.2022).
8. Академічна доброчесність. Західноукраїнський національний університет. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/academic-integrity/> (дата звернення: 12.06.2022).
9. Академічна доброчесність: навчання заради успіху. Західноукраїнський національний університет. URL: <https://www.wunu.edu.ua/news/17140-akademchna-dobrochesnst-navchannja-zaradi-usphu.html> (дата звернення: 12.06.2022).